

**Consilier cultural:**

Preot Constantin-Ciprian BLAGA

**Director departament:**

Preot Ștefănel-Stelian CIURCIUN

**Redactare:**

Claudia-Ruxandra MOISIUC

**Concept grafic și DTP:**

Constantin BODNARIU

© Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților

Această lucrare este protejată prin copyright. Orice formă de reproducere integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului dreptului de autor reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legislația în vigoare.

Editura Crimca

Suceava, Str. Iancu Flondor, nr. 2

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României****DAMASCHIN DORNEANUL,****episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților****Chipul Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava reflectat****în texte innografice / Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al****Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților; carte tipărită cu binecuvântarea****Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților.**

- Suceava: Crimca, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-734-235-2

† DAMASCHIN DORNEANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

*Chipul Sfântului Mare Mucenic  
Ioan cel Nou de la Suceava  
reflectat în texte innografice*

Lucrare tipărită cu binecuvântarea

Înaltpreasfințitului Părinte

CALINIC

Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Editura Crimca

Suceava, 2024

- ŠPIDLÍK, Tomáš, *Spiritualitatea Răsăritului creștin*, vol. I: *Manual sistematic*, traducere și prezentare Diac. I.I. Ică jr, Cuvânt-înainte P. Marko I. Rupnik S.J., Ed. Deisis, Sibiu, 1997;
- STEINHARDT, Nicolae, *Jurnalul fericirii*, CIOMOȘ, Virgil (ed.), postfață și repere bio-bibliografice de Virgil Bulat, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1997;
- STREZA, Ciprian Ioan, „Traducerea *Mineielor* în limba vorbită a poporului – etape ale unei deveniri culturale și spirituale românești”, în: *Transilvania*, 7 (2000), pp. 86-96;
- SZÉKELY, Maria Magdalena, „Atributele imperiale ale cetății Suceava”, în: *Analele Putnei*, 4 (2008), 2, pp. 5-14;
- SZÉKELY, Maria Magdalena, „Manifeste de putere la Ieremia Movilă”, în *Movileștii. Istorie și spiritualitate românească*, vol. II: *Ieremia Movilă Domnul. Familia. Epoca*, Sfânta Mănăstire Sucevița, 2013, pp. 123-136;
- SZÉKELY, Maria Magdalena, „Ștefan cel Mare și Mănăstirea Bistrița”, în: *Analele Putnei*, 9 (2013), 4-6, pp. 151-182;
- ZUGRAV, Pr. Prof. Ioan, „Data serbării Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava”, în: *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, 34 (1958), 9-10, pp. 763-769;
- <https://www.britannica.com/art/troparion>;
- <http://www.praven.ru/text/471404.html>.

## Cuprins

Notă asupra ediției	5
Miride în cuvinte, de suflet ziditoare	11
I. Slujba Vecerniei	23
I.1. Sfântul Ioan, „înnoitorul mucenicilor”; atitudinea în fața muceniei	28
I.2. Mucenicul – <i>alter Christus</i>	42
I.3. Cinstirea Sfântului Ioan și efectele duhovnicești ale acesteia	49
I.4. Cultul Sfântului Ioan cel Nou, semnificații dinastice	58
I.5. Troparul	74
Concluzii	80

II. Slujba Utreniei	85
II.1. Mărturisirea cu fidelitate și pătimirea cu vitejie a mucenicului. Implicații pentru creștinii de astăzi	87
II.2. Confruntarea mucenic – chinuitor	118
II.3. Mucenicul, imitator al lui Hristos	133
II.4. Înnoirea mucenicilor	141
Concluzii	148
 Postfață	 151
 Bibliografie	 157

care aduc adaos nu doar de informație, ci și de înțelegere dincolo de cuvinte a felului cum se cade a ne apropia, doxologic și duhovnicește, de icoana din imnuri „zugrăvită” a Sfântului Mucenic Ioan cel Nou. Autorul le mulțumește, cu smerită grațitudine, semnatărilor textelor pomenite, precum și tuturor celor care, în felurite chipuri, au făcut cu puțință apariția acestei cărți. Evlavia lor, ca și a celor care vor citi lucrarea, fie pomenită înaintea Domnului, Cel Ce-Și cinstește pe cei bineplăcuți Lui și dăruiește cu izvor îmbelșugat de mângâieri celor ce-L urmează, după putere, întru lauda sfinților.

## Miride în cuvinte, de suflet ziditoare

Între binecuvântările minunate și nenumărate revărsate de bunul și milostivul Dumnezeu peste poporul profund credincios și mult evlavios al Moldovei se află și sfintele moaște ale Sfântului Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava care, începând cu anul 1415, și-au aflat loc de sălășluire în cetatea voievodală a Sucevei – mai întâi în biserica Mănăstirii Mirăuți, iar mai pe urmă sub cupola Mănăstirii care îi poartă numele – și care, de veacuri, stau mărturie despre lucrarea acestui sfânt în viața credincioșilor și despre cinstirea adusă de aceștia celui care îi ocrotește din racla în care neconținut stă de veghe. Cu gând euharistic așezăm în pagină aceste cuvinte, mulțumind cu recunoștință

lui Dumnezeu pentru că și acest sfânt, precum mulți alții, a ales ca loc de odihnă și de neodihnită lucrare pământul nostru moldav și românesc.

Fără îndoială că oamenii au un rol important în strămutarea moaștelor unor sfinți, în acest *translatio reliquarum*, cum frumos se afirmă în cuprinsul acestei cărți. Totuși, dincolo de implicarea oamenilor de rang mai mare sau mai mic, când sunt strămutate moaștele sfinților se petrece o lucrare tainică în care voința sfântului și voința lui Dumnezeu cântă simfonia perfectă. Dumnezeu și sfântul / sfinții împreună gândesc și voiesc, covârșind cu a lor gândire și voire, gândurile și voirile oamenilor. Dumnezeu alege timpul și locul în care venim în istorie și tot El hotărăște momentul când ieșim din timp, alegând și locul în care ne sălășluim. Cu această credință în inimi Îi mulțumim lui Dumnezeu „pentru intrarea noastră în lumea aceasta și pentru ieșirea din ea” (Rugăciunea a șasea a Vecerniei zilei de luni după Rusalii). Când omul devine sfânt, el voiește și gândește în chip deplin după gândul și voia lui Dumnezeu.

Din viața Sfintei Mucenițe Filofteia, ale cărei sfinte moaște se sălășluiesc în biserica Mănăstirii Curtea de

Argeș, actuala Catedrală a Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, aflăm că atunci când Arhiepiscopul de Târnovo, împreună cu ceata de arhieriei, călugări, preoți și mulțime de credincioși, au voit să ridice trupul sfintei, cel plin de slava lui Dumnezeu, ca să-l ducă spre îngropare, el s-a făcut precum stânca neclintită și numai când au pomenit între cetăți și mănăstiri numele Mănăstirii Curtea de Argeș s-a lăsat purtată spre acel sfânt locaș, arătând celor de atunci și nouă, celor de acum, că voința lui Dumnezeu și a ei și gândul lui Dumnezeu și al ei erau diferite de ale celorlalți și că sfânta voia să-și afle casă în pământ străin. Rămâne, încă, taină necuprinsă a lui Dumnezeu și a sfinților Săi venirea Sfântului Ioan cel Nou și a Cuvioasei Parascheva sau a Sfintei Filofteia și a altor sfinți pe pământul nostru românesc. Să ne păzească Dumnezeu de vremea când sfinții nu vor mai voi să vină din alte părți la noi, iar cei de la noi vor voi să plece spre meleaguri străine.

În anul 2022, în cadrul Simpozionului „Moștenirea Mușatină 500. Credință – Cultură – Istorie”, organizat de Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul prezenta referatul

intitulat *Chipul Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava reflectat în texte immografice*, referat care, în același an, avea să fie publicat sub același titlu în Revista *Candela*, Revistă de teologie și cultură a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, seria III, anul II, decembrie, pp. 33-54. Ceea ce Preasfințitul Părinte Damaschin ne propunea atunci era doar începutul sau temelia unei zidiri duhovnicești, inspirată din immografia slujbei de pomenire și de cinstire a Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava care, așa cum arătam mai sus, printr-o neștiută, de noi, taină, și-a aflat sălaș și locuință în Suceava, împărțind cu Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, și biserica, și mănăstirea care le poară numele.

Forma propusă acum, substanțial extinsă și admirabil profundată, întrunește condițiile unui volum care se adaugă celor puține, poate prea puține, din zona teologiei și spiritualității liturgice, publicate până în prezent în spațiul românesc. Este greu de înțeles cum s-a întâmplat ca o Biserică Ortodoxă atât de intens liturgică, precum este cea română, cu teologi atât de importanți, gânditori de mare profunzime și condeieri iscusiți, având la îndemână un tezaur immografic unic

în spațiul creștin de pretutindeni, să valorifice atât de puțin și, adesea, atât de superficial, această bogăție impuizabilă ascunsă în cuvintele imnului liturgic.

În ultima vreme, se pare, „apetitul” pentru studierea și valorificarea teologică și duhovnicească a acestui tezaur a intrat într-o altă etapă, una care promite mai mult. Între cei care marchează într-un mod vizibil și foarte consistent începutul acestei noi etape se află și Preasfințitul Părinte Damaschin, autorul cărții de față. L-am surprins în repetate rânduri „scormonind” prin cântările Vecerniei și ale Utreniei, ale *Triodului* și ale *Mineielor*, căutând să scoată „la lumina cunoștinței” și a bunei înțelegeri pentru tot sufletul cel credincios gândurile adânci ale immografilor așezate în sfintele slujbe. În predici și conferințe, în emisiuni radio sau TV, Preasfințitul Părinte Damaschin descifrează pe înțelesul tuturor tainele poeziei liturgice. La un nivel înalt academic și științific, devenit model de cercetare și referință pentru cercetători, a împlinit aceeași slujire prin lucrarea *Dimensiunea mistagogică a Săptămânii Sfințelor Pătimirii. Elemente de antropologie duhovnicească*, alcătuită ca teză de doctorat în cadrul Școlii Doctorale de Teologie a Facultății de

Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu, sub îndrumarea distinsului nostru coleg Arhid. Prof. Univ. Dr. Ioan I. Ică jr, lucrare de peste 800 pagini, publicată cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, la Editura Crimca a aceleiași Arhiepiscopii, în anul 2022.

Lucrarea de atunci, prin conținutul ei, arăta că autorul ei, Preasfințitul Părinte Damaschin, a dobândit darul tâlcuirii imnelor liturgice. Cartea de acum confirmă, o dată în plus, ceea ce a fost dobândit.

*Chipul Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava reflectat în texte imnografice*, după cum autorul însuși afirmă, „împletește, în duh de doxologie, afirmații dogmatice, expresii-metafore de venerare a sfântului și îndemnuri mobilizatoare pentru participarea la slujbe”. Este un buchet teologico-duhovnicesc în care sunetul cristalin al cădelniței și mirosul de tămâie se întâlnesc și se întrepătrund cu ziditoarele învățături de dreaptă / ortodoxă credință și corectă / dreaptă / ortodoxă viețuire exprimate de imnografi în cântări la nivelul așteptat de savant, prin conținutul lor, și pe înțelesul celui cu puțină știință de carte, chiar

și a necărturarului, în formele lor de exprimare, consistență care se adresează minții savantului și simplitate care se adresează inimii celui neștiutor de carte.

Împărțită în două capitole cu subcapitolele aferente, echilibrate ca formă și dimensiuni și simfonice în conținutul lor, cartea ne propune un pelerinaj al minții coborâte în inimă printre imnele care compun slujba de cinstire a Sfântului Mucenic Ioan cel Nou, cu două popasuri odihnitoare și înălțătoare: Slujba de seară (Vecernia) și Slujba din zorii zilei (Utrenia). În plus, pe lângă imnografia acestei zile de serbare, autorul valorifică o serie de compoziții imnografice dedicate sfinților mucenici „din bogata imnografie a *Triodului*, care conțin idei ce întăresc sau nuanțează cele exprimate cu referire la viața Sfântului Ioan de către slujba din *Minei*”. Totodată, Preasfințitul Părinte Damaschin, chiar dacă nu-și propune o cercetare istorico-liturgică aprofundată a slujbei închinată Sfântului Ioan, introduce, acolo unde este necesar, importante și edificatoare informații privitoare la apariția acestei compoziții liturgice și la felul în care ea s-a reflectat în diferite tradiții ortodoxe (în special slave și românești) și în *Mineiele* acestora.

Lecturând textul cărții, constatăm cu ușurință că ne aflăm în fața unei diversități impresionante de idei înveșmântate în cuvântul liturgic. Pentru frumusețea lor, dar și pentru a provoca la ziditoare lectură, voi evidenția câteva dintre aceste idei, fără a le respecta ordinea succedării lor în contextul general al cărții, ci, mai curând, răspunzând bucuriei și emoției de moment generate de lectură.

Pomenirea sfântului mucenic, subliniază autorul, nu este motiv de întristare, de lamentație, ci de bucurie, de „îndulcire”, de „ospăț duhovnicesc”, de masă îndeslătoare, am putea adăuga. Acest ospăț este miridă din „ospățul Stăpânului”, de care doxologic și euharistic facem amintire (anamneză) în Joia Sfintelor și Mântuitoarelor Pătimiri. Acest ospăț revelează bogăția și generozitatea celor care îl oferă, a lui Dumnezeu și a sfinților Lui. Numărul celor chemați să se înfrupte din bucatele acestui ospăț este nelimitat în timp și în spațiu și, paradoxal, pe măsură ce se înmulțește numărul celor care răspund chemării, ospățul devine mai bogat. De pildă, cu cât pelerinajul – ca răspuns la chemarea de a participa la ospăț – este mai intens, cu atât mai numeroase sunt și darurile revărsate peste cei ce participă la realizarea lui. Iar toate acestea nu

sunt decât rodire ale părtășiei cu Hristos, Cel Care „Se frânge și Se împarte, Se frânge și nu Se desparte, Cel Ce Se consumă pururea și niciodată nu Se sfârșește”.

Slujba Sfântului Mucenic Ioan, ca, de altfel, și a celorlalți sfinți – spune autorul – nu este un *curriculum vitae* detaliat despre ceea ce a fost și a făcut el în viața pământească, un *CV* prezentat în manieră euhologică, ci, mai curând, un *laudatio* al virtuților rodite din credință, asceză și multă, multă osteneală personală, încălzită, luminată și ajutată / susținută mereu de harul lui Dumnezeu. Nota firească în care sunt prezentate virtuțile sfântului / sfinților este cea doxologico-euharistică. Pomenirea acestor virtuți devine anamneză liturgică prin care sfântul se face contemporan cu toți cei care îl sărbătoresc. Ziua de prăznuire este, astfel, un *astăzi* pentru participanții la ospăț.

O altă idee surprinsă de autor și care fascinează pe cititor se referă la relația dintre jertfa mucenicului și Jertfa lui Hristos, cea dintâi fiind „întruparea” celei din urmă. Jertfa lui Hristos este vizualizată și accesibilizată nouă prin pătimirile și jertfa mucenicului. Relația profundă dintre Jertfa lui Hristos și cea a mucenicului / mucenicilor este exprimată și iconografic, prin